

ראוה רבתי בחוצות קהיר

פרשת המספרים

בדיעבד, לא רק שמספרים סתמיים (כגון: "יותר משלוש מאות טנקים", לפי ציונו של כתב "יוניטד פרס" — בלי פירוט לסוגי הרכב) אינם נותנים אלא תחושה כמותית בענין גודלו של המצעד; הגם שאין להכחיש, כי היתה לגודלו זה השפעה על אווירת ההתפעלות של ההמונים. אך גם מספרים לכאורה קונקרטיים יותר, שנתפרסמו בשופריעותנות ורדיו שונים, נראים בחלקם כמבולבלים, ובחלקם סותרים זה את זה. אמנם, אין הבדל כה רב בין 20 "מיגים" לבין 21; אולם ההבדל בין 25 "איליושיינים" לבין 10 — אינו כבר מן המבוטלים כלל-יכול (אלא שכמובן, גם על המספרים האלה חלה אותה הסתייגות בענין המפעילים, אשר כבר צוינה לעיל). הודעה על "70 טנקי, סטאלין" סותרת כמובן ציון אחר, "כ-30", ואף את זה המדייק יותר, "28". 96 מכונות-מסירות גייסות משוריניות — 100 "מסיעי-גייסות" — "למעלה מ-100" — ודאי שאינם מבטאים אלא תנודות קלות יחסית ב"הערכת מספרן במצעד (והמספר המנמיך) — הוא כנראה ה"מציאותי"; אך לגבי מספר ה"צנטוריון" — גדולים היו ההפרשים (ופחות מאשר לגבי כל השאר היתה מובנת טיבתם). אכן, לא מעט מבלבולת זו שבציוני-מספרים — ואולי עוד יותר בסילופים המהותיים בהכרת טיפוס כלי-הקרב ובהבנת תפקידם ותכליתם — באו ללא-ספק ממקורות הבורות, וההת"דברות ב"ידענות" המתקשטת בשמות הרבה, המציינות כי רגיל את עתונות ארצות-ערב — ובעצם (כאשר אמנם אפשר היה לראות גם הפעם) אף לא רק עתונות זו בלבד. ככה נזכר תבה "על ה.ס.א." (רכב מסוג "תחתית-הסער") הסוביאטיים מן הטיפוס "ס.א. 100" (ראה במערכות "חוב" צ"ט, עמ' 81; וכן בחוב"ב צ"ט, עמ' 47) ההגדרה הנפלאה: "התותח הכבד הסוביאטי בן 100 מ"מ מוצב על שלדת טנק, ואלנטיין הבריטי"; על טנק T-34 הסוביאטי ניתן אפילו הציון הנחמד כי זהו "אחד מאותם טנקי "ואלנטיין" אשר היו נשלחים אל ישראל מבלגיה" — (ובאה מצרים — וזכתה בהם לצבאה!); ולעומת זאת, זכתה שלדת טנק "ואלנטיין" שהותאמה (בעזרת שריון חלקי) להסעת גייסות — לציון המצלצל "נושא-גייסות" צ'כוסלובקי דוקא.

שבוועין, הדוגל תמיד באינפורמציה הטובה אשר לו — "סיים" האמריקאי הידוע — פירט את הנתונים הבאים, אשר נראה כי ברובם (אם כי לא כולם) היו אמנם מדויקים: — 100 "מסיעי-גייסות משוריינים רוסיים; 32 תותחים נ"ט צ"כ יים; 48 תותחים נ"מ צ"כיים; 14 תותחים צ"כיים כבדי-קוטר (כנראה כלי-ארטילריה-בינוניים); 33 טנקים-בינוניים רוסיים (הכונה כמיכן ל-T-34); טנקים קלים צרפתיים AMX-13

כוח-מזויני בידי מדינה המרבה לאיים על שכנתה — חובבי-הדרמסיות מכנים אותו לעתים, בלשונם הציורית, "אקדוח הד מכיון אל לב"... אותה מדינה-שכנה אליה מכיון האיום. אך יש גם שהשכרו המסוכן, למראה כל-יזין מרובים, משוכללים וקטלניים, מתחיל ככה לתקוף את בעליהם החדשים של כלי-זין מטובנים אלה, וככה לסחרר ראשיהם, עד אשר, אולי, בראש-וראשונה מתחילים כלים אלה לסכן את בעליהם דוקא; בחינת "אקדוח שבעלו מפנהו אל רקתו — מבלי להרגיש בדבר"...

דומה, כי "מסדר-הפינוי", שנערך ברחובות קהיר ב-20 ביוני ש"ז, לרגלי חגיגת צאת-החייל-הבריטי-האחרון מאזור תעלת-סואץ, ובו הועברו בפני המוני המסתכלים כלי-מלחמה משחיתים למאותיהם — ראוי הוא לשני הציונים גם-יחד: סכנת התקפה ממיטה — כלפי חוץ; וסכנת הסחרחורת, עד להסתבכות גורלית שלא יהיה עוד מוצא-של-שלום ממנה, ושתוצאותיה הוות-שואה — כלפי פנים.

ייתכן כי לא פחות מעצם מספרי הכלים לסוגיהם, היתה חשובה באותו מסדר גם האווירה אשר שררה מסביבם, ואשר הסעצמם סייעו כמובן הרבה להשרותה.

לא במספרים עיקר אלא בהרכב הצוות

אכן, לגבי המספרים גופם אין התיאורים והרשמים שנת-פרסמו בעתונות זהים כל-עיקר אחד עם השני; ובהתחשב בעובדה, שוראי לא כל כלי-המלחמה, אשר מצרים זכתה להם ממקורות כה שונים ומגוונים במשך השנה האחרונה, הוצגו במצעד — בהנחה המתקבלת-על-הדעת לא פחות, כי לא כל מפעיליהם הנוכחיים של כלי-הרכב או כלי-הטיס אמנם מסוג-לים כבר לא רק להסיעם, או להטיסם, בהזדמנות חגיגית אלא אף להפעילם בקרב — ניתן אולי לסכם כי מבחינת הכרת טיבם והרכבם של הכוחות-המוזוינים המצריים בשעה זו מונח עיקר-ערכו של אותו מצעד-ראווה לא כל כך בגילוי המספרים כאשר בהפגנת הסוגים והטיפוסים — וצירופיהם האפשריים שהסידם הנותנים מושג על השלד הארגוני-הטקטי האפשרי של צבא זה או אחר בבואו להפעיל כוחותיו במלחמה.

הגיון-פנימי זה, הגלום בהרכב הכוחות לפי סוגי חימושם היבשתי והאווירי, מאפשר ללמוד הרבה יותר על אורח-המלחמה התוקפני הצפוי מצד מצרים זו מאשר ניתן היה להסיק אפילו מידיעת המספרים המדויקים ביותר, מבלי פירוט-סוגים עניני כזה.

בלי ציון מספרם) והובצרים צרפתים (יש להניח כי בני 155 מ"מ). לבסוף — 28 טנקי "סטאלין" ענקיים, גדולי-תותח. בשמים — "מגינים" רוסיים ו"ואמפיר"ים ו"מטאורים" בריטיים מזדקנים.

שדרת המסע

כתיאורי העתונות המצרית, היה סדר-המסע כדלהלן: חניכי בית-הספר לקציני חיל-אוויר, בית-הספר לקציני-צבא, וביה"ס לקציני-צי. אחריהם — "כוחות מצבא-פלסטין" — אשר היתה בתוכם גם פלגת צנחנים. חיל-הרגלים היה חמוש בין השאר ב"כלים נגד-טנקים שאיש אחד יכול להפעילם". הצנחנים צעדו באיטיות חגיגית, בצעקם בקצב "אל-מיסר... אל-מיסר... אל-מיסר". 6000 אנשי המשמר-הלאומי (מקהיר ומאזורי הדלתה) עברו לפני בסיס-ההצדעה במשך 45 דקות — ומאחוריהם הצנחנים משלהם, "אשר הופיעו זו הפעם הראשונה". המשטרה הצבאית נסעה במכוניותיה, וכוחות-הים הובילו אתם את הטורפדות, וכן באו אתם "חילי-הצפרדע", אשר הגם "הבלגים תת-ימיים", וכן תותחי נ"מ הקלים של הצי. בראש השדרה המשוריינת נעו נוסעי הגייסות המשוריינים מצוידי המקלעים אחריהם — תותחים נ"ט נמאחריהם —

תותחים נ.מ. קלים ("מהתחילים ביותר שבשעולם"). לאחר זאת — תותחי-שדה ותותחי-בינוניים. בעקבותיהם באו "תותחים כבדים מהירים, מותקנים על זחל משורין" — דהיינו רכבי-ה"ס.אז". ולבסוף — הטנקים. תחילה "טנקי AMX-13", בעלי עצמת-אש גדולה ומהיר, שפגזיהם חודרים שריון ממרחק רב" — (ולא נתקרה דעתו של אחד העתוננים עד שפסק כי, "רק בצבא-מצרים נקראים אלה טנקים-קלים, ואילו בצבא ישראל אלה הם הכבדים שבטנקים שלו"...) לאחר הטנקים-הבינוניים באו הכבדים-יותר, הלא הם ה"צנטוריונים" ולבסוף ה"סטאלנים" ה"כבדים" המובהקים.

לעומת כל הפירוש הארוך הזה, מצינת העתונות המצרית כי הפעם לא לקחו חלק במצעד כל-ינשק ממוצא "עתיק" יותר. אכן, אין המקורות השונים מזכירים את ה"שרמג'ים" אשר הופיעו במספר כה רב במצעד אשתקד (ראה "מערכות", חוב' צ"ה עמ' 88). כן ציינה העתונות כי (ושוב — שלא כ"אש-תקד") לא הופיע נשק מתוצרת-שביצריה (כנראה, כלים נ"מ, ואחרים) ומתוצרת ספרד (כנראה — מקלעים).

יתכן כי מקצת מן האווירה ומן העובדות המתכימות שבה אותו מצעד יוכל הקורא לקלוט מן הקטעים הניתנים להלן מתוך הכתבה שנתפרסמה ב"טיימס" בלונדון:

„מצרים מפגינה את אוצרי-הנשק רב-העצמה

שלה ממקור-קומוניסטי"

של מצרים בקרב הערבים, והיה ביטוי חי לאוירתו של "תור-פנדונג". כל שאר המדינות הערביות, פרט לעיראק, היו מיוצגות; ולאנשיהן של אחרות מהן היה מראה מערבי משונה ומפתיע, כאשר להופעתם-החיצונית ולציודם, חילי ה"לגיון הערבי" הנושאים את חמת-החלילים שלהם, מע-שה-סקוטים; אנשי "כוחת-המגן-הסודני" עם רובי "לי-אנפילד" הבריטיים; ההפתעה המרעננת שבהופעת לוחמי ערבי-הסעודית בעלי מראה אמריקאי; הלובים, אשר אי-אפשרי היה לטעות בהבחנת סגנונם הבריטי; הסורים, במדים נוסח מדינת "רוי ריטאניה" הוייתית, המקושטים הדר בנוצות; חילי יחידת-מגלשים לבנונית, אשר כמעט לא ניתן להבחין בינם לבין ה"ציידים האלפנינים" הצר-פתיים⁽¹⁾; ולבסוף, הקבוצה-המצגת המפתעת ביותר — זו שבאה מתימן. אולם כל אלה חגגו את הסתלקות ה-בריטים; וכולם הידור-בהצדעה בפני קול-נאצר — אשר הגיע לפניכן אל כיכר המסדר לבוש מדים, בלויית צרי-חתם של שופרי מכוניות ושטף-מרוצחם של אבטומובילים מתוחים גדולים.

„ביוקד שבימיו של קיץ חם, הציגה היום ממשלת מצרים לפני קהל המום ומיוזע את כובד-משקלו של אוצרי-הנשק החדש אשר היא רכשה, מאחורי „מסך הברזל". על מנת לחוג את צאתם הסופי של הבריטים מאזור-התעלה, נערך הבוקר בכיכר-הרפובליקה המסדר הצבאי המפתיע ביותר אשר פוים אף-פעם במזרח-התיכון.

הוא נמשך 4 שעות כמעט, ובסופו אפילו מר שפילוב, מיניסטר-החוץ הסובאטי הנלהב, נראה ככמל במקצת; ואנשי התנועות; שאינם-יודעים-ליאות, נוקקו להרחח בלתי-פוסקת במלח-גשודור מחיה נפש, כדי שיוכלו להת-מיד ולדבוק בתופיהם ובחצרותיהם.

גינוני-סגנון „מערכיים"

המסדר שימש, בין השאר, גם הדגמה להגמוניה המחודשת

(1) אכן, שמם של כל גדודי-הרגלים הלבנוניים הוא „צייד לבנון", וכומתותיהם (ושאר מדיהם) ככומתת ה-ציידים האלפנינים.

מכל הפלגות המייצגות האלו של המדינות הערביות זכו הסורים לתרועה הרמה ביותר מהמוני הצופים; אולם תרועה חזקה בהרבה נשמעה שעה שהופיעה פלוגה גדולה של מה-שמכנים ככאן „הצבא הפאלסטינאי“, המיועד להחזרת זכויות הערבים בא״י; וזהלת הידוד גדולה עוד יותר פרצה משהופיעו אחדים מטנקי „ואלנטיין“ (הנודעים מאז התערבותה של חברת הפרלמנט הבריטי הגברת בראדוק בענין הטענתם בנמל ליברפול) כשהם חורקים ומטרטרים כמתוך קיצר-נשימה, על פני כיכר המסדר — וההמון הלהוט לצוהל חשבם בטעות לדוגמאות הראשונות של רכב-השריון הצ״אכי החדש אשר לצבא-מצרים².

ה„מטיב“ — וה„יעד“

שני גילויי-התלהבות תאומים — קל היה לחוש בהם באויר בבוקר זה: רוסיה היא המיטיבה עם הערבים; וא״י היא יעדו של הצבא. על כן, התופים תופפו והקהל נתחשמל שעה שכלי-הנשק המשוויינים החצאים (הרוסיים או הצ״אכיים) אמנם הופיעו ונראו-לעין. מעל לתאם של האורחים הנכבדים-מאוד כבר פרוס היה אותה שעה בכבודות השעמום; וסר שפילוב, הגנרל סר בריאן ור-ברסטון ומופת-ירושלים (לשעבר! — המער) כולם נראו מודוככים במידה שוה.

אולם היה מן-הדרמטי בעצמתו של השריון אשר החל מופיע עתה. ה„ואלנטיין“ וה„צנטוריון“ היו פנים מוכרות למדי בשביל רוב הנוכחים. אולם עד מהרה הופיע כוח משורין — בעיקר, מדגמים רוסיים — אשר אונו ואיכותו מדהימים.

² אכן, לא רק ההמון סבר כך אלא אף לא-מעטים מאנשי העתונות טעו בדומה לו. ואילו בעל הכתבה עצמו מערבב כאן שתי פרשות: את משלוח ה„ואלנטיין“ים ה„בלתי-רשמי“ למצרים מבנג'יה — ואותם משלוחים של שרשראות ותחמושת אשר נערכו, בשעתם, אף מטעם מיניסטריון-המלחמה הבריטי, מנמל ליברפול — ואשר פועלי הנמל סלדו מלבצעם בידיהם, וגרמו להתערבותה של חברת הפרלמנט הנ״ל.

³ בעל-הכתבה לא טעה, כי ה„ס. או 100“ בנוי על ה-יסוד של שלדת הטנק T-34.

תחילה באו 100 כלירכב מסיעי-גייסות צ״אכיים, אשר ברור היה כי הגם חדשים-בתכלית. בעקבותיהם של מספר טנקים-קלים צרפתיים, הופיעו תותחים בעלי-היסע-עצמי אשר נראה כי הוצבו על גבי שלדות-טנקים רוסיים¹. לאחר זאת באו יותר מ-100 טנקים-בינוניים T-34. ולבסוף — „המסמר“ — כ-30 טנקי „יוסף סטאלין“, אולי כלי-הזין האדירים ביותר במזרח התיכון כולו. כל מכר נותק-קרב אלו נראו כנהגות מתחזקה-טובה, וודאי שנהגיהן נהגון בתבונת-כפיים; והיה בהן משום ביטוי לתנועה חריפה במאוזן-הכוח שבחלק זה של העולם — תזוזה אשר שינתה מן-הקצה אליהקצה את משמעותה הצבאית של מצרים.

מטוסים בריטיים

המפגן שבאויר לא היה כה מפתיע במחץ-השפעתו; כי נראה היה שרוב מטוסי-הקרב המתעופפים-מעל הם „מטיאורים“ ו„אמפייר“ים בריטיים. הופיעו רק 20 מטוסי-קרב „מיג“ ו-10 מפציצים דו-סילוניים מתוצרת-צ״כיה; ונראה, כאילו מאשר דבר זה את הידיעות המתהלכות כי המצרים נתקלים בצרות באשר לאימונם של הצוותות ל-מטוסים משוכללים אלה. אולם, בתוככי המולת הטנקים בשטפים-ועברים, טיפופן הבלתי-נלאה של תזמורות כלי-הנחושת המרובות, צריחתם של הרמקולים וצריכתה של שמש-הצהרים — לא היה עוד ביכולתו של איש להבחין בהרבה מן הנעשה למעלה.

כללו-שלידבר, קשה היה לך (אילו קרה לך והיית ערבי) להשתחרר מהרגשת התרוממות-שבלב לנוכח מסדר כה רב-רושם וכה רב-עצמה. הקול נאצר עצמו ודאי שנראה כשבע-סיפוק — וכזה היה גם מראהו של ההמון העצום אשר הקיף את „כיכר-הרפובליקה“. אולם יש לשער כי מר שפילוב הוא שהיה שבע-רצון מכולם. בשביל עמה של רפובליקה לא-גדולה, המורגל באמות-המידה הצבאיות של המזרח-התיכון, תוספת-עצמה שכזו נראית ללא-ספק כמוחצת-כל. אולם לפי אמות-מידותיו של מר שפילוב (וכן אלו של הגנרל רוברטסון) יצאה עתה מצרים מתחום החזקת-הכיבוש הצבאית הבריטית — ונכנסה לתוך חלל ריק-מעצמה, אשר אין גבול לאפשרויות הטמונות בו.

תמונות מן המסדר בקהיר

ראה בעמודים 73 — 77